

opusdei.org

Ljubav koja grli svijet

Drugi dio dvodijelnog članka o stvaranju, iz serije "Svjetlo vjere".

21.12.2018.

Mnogi misle kako bi bilo lijepo i nadahnjujuće kada bi ljubav zauzimala središnje mjesto u životu. Vrlo često, ovo djeluje više kao nostalgična ideja, iako, svijet bi bio bolje mjesto kada bismo svi bili vođeni ovim načelom. Iskusiti zlo, nepravdu, nesavršenosti ovoga svijeta stvara predodžbu o ljubavi

više kao o nekom idealu kojem moramo težiti, a manje kao o bitnom istinskom temelju. “Zbilja, danas većina ljudi neće doživjeti ljubav kao nešto što je u uvijek u odnosu prema istini. Na ljubav se gleda kao na iskustvo koje se povezuje sa svijetom prolaznih osjećaja, a nikako ne s istinom.”^[1] —

Kršćanska vjera, naprotiv izvorište svemira vidi u Ljubavi koja je i osobna i beskonačno stvaralačka – Ljubav koja je do te mjere posvetila stvaranje svemira kako bi ga spasila. *Ljubavlju vječnom ljubim te, zato ti sačuvah milost. (Jer 31,3)*

Mnogi koji sanjaju o poboljšanju svijeta znaju prepoznati veličanstvenost ove vizije, ali nisu u stanju oteti se dojmu kako je zamisao o osobnom i vječnom biću - biću koje je prethodilo svijetu – proizišla iz mitskog svjetonazora koji je „u

suprotnosti sa stvarnim stanjem stvari"^[2]. Mnogi to vide kao potpuno strano racionalnom okviru koji dijelimo na temelju našeg zajedničkog doživljaja svijeta. Kao i u prethodnom članku, razmišljajući o tekstu o stvaranju u knjizi *Postanka*, možemo se ponovno zapitati: u kojem smislu je danas racionalno govoriti o stvaranju svijeta?

Gdje je Bog?

Često možemo čuti, čak i među vjernicima, kako dok znanost temelji afirmaciju na čvrstim dokazima, ideja o Bogu temelji se na tradiciji i nedokazivim pretpostavkama. Na prvi pogled, može se učiniti kako je ovakav stav teško osporiti. Ali ako se uzme u obzir kako su “čvrsti dokazi” u ovom slučaju istovjetni “empirijskim dokazima”, moguće je razumijeti kako je doseg ove tvrdnje ograničen samom znanoscju, što svjesno usmjerava na empirijske i

mjerljive aspekte stvarnosti. Ova strateška odluka je omogućila znanosti eksponencijalni rast. Ali to također implicira kako empirijska znanost ne sagledava u cijelosti spektar stvarnosti, ili u najmanju ruku, ne isključuje mogućnost kako ovaj spektar može biti širi nego što obuhvaća. U drugu ruku, eksperimentalna znanost, kao sve znanstvene discipline (uključujući i teologiju), raspravlja o pretpostavkama koje nije u stanju demonstrirati. Jedna od njih je postojanje same stvarnosti koju proučava, što nužno zahtijeva drugačiji način racionalnog razmišljanja. Stoga kršćanska objava ne nastoji propitivati znanstvenu metodu ili njezin očiti uspjeh, nego joj prethodi otvarajući joj šire horizonte.

Način na koji se Božja prisutnost očituje u svijetu može otežati Njegovo prepoznavanje. Sv. Augustin

je napisao: “Stoga, ništa nije skrivenije i ništa prisutnije nego On; teško je otkriti gdje je, a još teže gdje nije.”^[3] Ovaj paradoks, ovo miješanje da i ne, koje može ponekad izgledati kao kratki spoj, naprotiv ukazuje na potrebu k otvaranju racionalnosti na drugu razinu.^[4] Bog nije stvarnost kao svaka druga na ovom svijetu niti On intervenira nužno u prirodnim procesima na empirijski dokazivi način. Bog djeluje na puno dubljoj razini, održavajući postojanje stvorova, čineći da stvari *jesu*. Kada govorimo o Njemu pa i kada Ga osporavamo, naš jezik uvijek prelazi granicu od vrlo rigidne do eksperimentalne znanosti te koristi jezik drugačiji od onog koji znanost sama pretpostavlja, kao i stoga što ima svoj strogi filozofski ili metafizički jezik. Time “bog” koji je dužan predstaviti se kroz instrumentarij znanstvenih promatranja ne bi bio pravi Bog, nego njegova karikatura. Pravi Bog

ne interferira sa znanstvenom djelatnosti jer se nalazi na razini stvarnosti prije same znanosti. Bog se ne uklapa u fizikalne zakone; štoviše, fizikalni zakoni se “uklapaju” u Njega. ^[5] —

Doprinos znanosti je od odlučujućeg značaja kada je riječ o ukazivanju na beskrajnost svemira i njegovih zakona kao i njegove razvojne putanje koja formira svojevrsnu biološku predpovijest pojave *homo sapiensa* na zemlji. Ipak, znanost nije u stanju u potpunosti objasniti porijeklo svemira jer ovaj događaj ne povezuje jenostavno dva “stanja” iste stvarnosti. Dokazati “zakonitost” koja definira skok od “ništa” do prve embrijske forme u svemiru nadilazi mogućnosti znanosti jer sve što predstavlja “ništa” nadilazi znanstvene predodžbe. Svaka kozmologijska teorija pretpostavlja prostor-vrijeme strukturu kao polazišnu točku i nastavilo u

radikalnom smislu, odnosno, *nepostojanje*, nalazi se uvijek izvan ove stukture: prag koji razdvaja postojanje i ništavilo jest metafizičan.^[6] Tako je moguće razumjeti zašto je dijalog između znanosti i teologije ne samo poželjan već i nužan te zašto zahtijeva posredovanje filozofije, ne u ulozi suca koji bi držao mir među zaraćenim stranama, već više kao partner koji je u stanju razumjeti ulogu i mogućnosti obje discipline.

U srcu stvarnosti

Čak i onda kada se približava porijeklu svemira, znanost uvijek ostaje na *ovoj strani stvarnosti*, unutar postojanja. Mnogo je znanstvenika koji, identificirajući ovaj prag, razumiju potrebu za posezanjem za filozofskim razmatranjem, za potrebom za Stvoriteljem u tumačenju porijekla svemira. “Prava ljepota stvaranja je,

bez sumnje, sjajna knjiga. Kontempliraj, pogledaj, pročitaj njezine više i niže dijelove. Bog nije pisao pismom tinte po kojem bi Ga mogao prepoznati. Pred tvoje oči je stavio prave stvari koje je On stvorio. Zašto tražiš moćniji glas? Nebo i zemlja, oboje viču: “Bog me stvorio.”^[7] —

Ipak, filozofija se sama suprotstavlja ograničavajućim pitanjima: Zašto je biti prije nego ne biti? Zasto postojim? U ovom smislu, kršćanska vjera doprinosi “novoj slici o Bogu više nego sto bi filozofski rezon ikad mogao skovati ili promisliti. Ali vjera nije u kontradikciji s filozofskom doktrinom o Bogu... kršćanska vjera u Boga prihvaća filozofsko učenje o Bogu i upotpunjuje ga.”^[8] —

Suočena s pitanjem svrhe i potpunog značenja postojanja (pitanje koje u određenom trenutku u životu postaje odlučujuće za svakoga), filozofija

nema odgovora. Kršćanska vjera se ustaje i odgovara: Bog je bio prije svijeta; On ga je zamislio i stvorio iz ljubavi.

Ova jednostavna izjava zapravo usmjerava prema suprotnosti od onog za što se objava o postanku ponekad smatra odgovornom: demistificiranju svemira. Poimati svijet kao Božju kreaciju jest “temeljno *prosvjetljenje* povijesti ... nadilaženje strahova koji su pritisnuli ljudski rod. To je smjestilo svijet u smisleni kontekst te potvrđuje razložnost i slobodu svijeta.”^[9] Iako je znanost u stanju razumjeti značajan dio interne logike prirode, znanost bez Boga ne bi oslobodila svijet od mitova jer bi u suprotnom ostale praznine koje je potrebno popuniti drugačijim tumačenjima.^[10] Znanost nije u stanju zbog svojih samoograničenja na empirijsko popuniti sve te praznine. Niti će ljudi prestati postavljati ova

pitanja, što ukazuje na to (kao što napori znanosti čine) kako ljudski stvor nadilazi red empirijskog. Ljudski duh se manifestira među drugim stvarima činjenicom kako svatko od nas doživljava svoj osobni identitet pred licem svijeta te kako mi sebe propitujemo o ovim prazninama te kako netko ta propitivanja o tome može smatrati glupošću... Sve ovo daje objašnjenje čak i sa čistog filozofskog stanovišta, a usprkos tome što smo mikrokozmos i dijelimo iste elemente sa svemirom, mi smo više nego samo dio materijalnog svijeta.

Osobna sloboda i samosvjesnost, čime se prepoznajemo drugačijim od svijeta, samim time su također velike "praznine" kroz koje možemo uvidjeti transcendenciju; govore nam o osobnom Bogu koji je radikalno drugačiji od svijeta i koji ga slobodno stvara. I obrnuto, prepoznavanje kako je porijeklo stvarnosti u ovoj

kreativnoj Slobodi temelj je priznanja ljudske slobode, a samim time dostojanstva svake osobe.^[11] Ovo je jedno od temeljnih određenja o kojima knjiga *Postanka* kaže kako *Na svoju sliku stvori Bog covjeka* (Post 1, 27): mi sami smo ogledalo u kojem je moguće uočiti Božji odraz. Tako je blaženi John Henry Newman ukazao na našu svijest kao na “našeg velikog unutarnjeg ucitelja vjere”^[12] “povezujući princip između stvorenja i Stvoritelja.”^[13]

Vjera u stvaranje, dakle, ne nastoji nametnuti “svijet duha” na materijalni svijet izvana. Umjesto toga, odlučno potvrđuje kako Bog obuhvaća u zagrljaj sav materijalni svemir. Kako Danteova poetska intuicija izrazava besmrtnim riječima: “Bog je ljubav koja pokreće sunce i ostale zvijezde.”^[14] Bog je prisutan u srcu stvarnosti, On voli svijet i svaku osobu: “Stvorenja su nastala kad je ključ ljubavi otvorio

svoju ruku.”^[15] Ideja koja se ponavlja u djelima sv. Josemarije nudi sjajnu teološku dubinu. On je običavao govoriti da kod donošenja odluka o svojim postupanjima

“najnadnaravniji razlog u tom smislu jest: zato što to hoćemo.”^[16] Sloboda i ljubav, kao racionalnosti ovoga svijeta, govore nam o Bogu. Stoga, ako je sv. Augustin prepoznao Boga u knjizi o prirodi, također Ga je pronašao i u intimi svoje duše: “Evo, Ti si unutar, a ja sam bio izvan. Trazio sam Te tamo... Ti si zazvao i zavikao i rasprsnuo moju gluhoću; Ti si se pojavio i zasjao i odnio moju sljepoću.”^[17]

Čudo svijeta

Stvarnost Čuda održava ovaj isti prioritet Božje slobode, ljubav i mudrost uz poštovanje prema svijetu. Chesterton je u svom neponovljivom paradoksalnom stilu rekao: “Ako čovjek vjeruje u

nepromjenjivost prirodnih zakona, ne može vjerovati u bilo koje čudo u bilo kojoj dobi. Ako čovjek vjeruje u volju iznad zakona, može vjerovati u bilo koje čudo u bilo kojoj dobi.”^[18]

Tri sinoptička evanđelja govore o gubavcu koji se obratio Isusu, moleći ga za ozdravljenje. Isus odgovara: *Hoću, očisti se!* (Mt 8,3). Bog je izliječio tog čovjeka jer to hoće; na isti način na koji je stvorio svijet, na koji je stvorio i svaku osobu, jer to hoće, iz ljubavi. Komentirajući jedno drugo čudo, izlječenje slijepog čovjeka, Benedikt XVI je primijetio: “Nije slučajno kako je reakcija prisutnih na čudo bila prisjećanje na sud o Stvaranju, na početku knjige Postanka: *Dobro je sve učinio* (Mk 7,37). Molitva je jasno ušla u Isusov čin ozdravljenja kad je pogledao u nebo. Snaga koja je ozdravila gluhonijemog je zasigurno bila izazvana suosjećanjem za njega, ali je proizašla iz činjenice da se oslonio na Oca. Ova dva odnosa međusobno

djeluju: ljudsko suosjećanje prema osobi ulazi u odnos s Bogom, i stoga nastaje ozdravljenje.” ^[19] Čuda, dakle, nisu izuzeci koji propituju zdravi razum ili racionalnost svijeta; naprotiv, ukazuju na korijen zdravog razuma. Ona upućuju na pravo čudo, što u stvari jest postojanje svemira i života. Ovo istinsko čudo (*miraculum*, nešto pred čim samo klanjanje dolikuje) je Božja kreacija.

Razmatrajući ovaj “početak početaka” ne čini čuda samo razložnim, već prije svega, čini sam svijet razložnim. “Jednolikost i općenitost prirodnih zakona (...) vode nas ka pomisli kako je priroda samodovoljna. Štoviše, nema prekida kontinuiteta između stvaranja i najsvakodnevnijeg, banalnog događaja. Čuda su tu kako bi nas u to uvjerila.” ^[20]

Ponekad znamo reći kako “živimo zahvaljujući čudu”, u smislu tumačenja načina na koji su neki problem ili opasnosti riješene. U

stvarnosti, ovaj izraz sadrži radikalnu istinu: svaki trenutak našeg života odvija se u samom čudu svijeta koji postoji iz ljubavi. “Svatko od nas, svaki čovjek i svaka žena Božje je čudo, Bog ga želi i osobno poznaje.”^[21] I kao što je sveti Pavao rekao onima koji su ga slušali u Ateni na Aeropagu: *UNjemu živimo, mmičemo se i jesmo* (Dj 17,28). Tako, u judeo-kršćanskoj tradiciji riječ *kreacija* ima šire značenje od riječi *priroda*, jer prema Božjem planu ljubavi svako stvorenje ima svoju vrijednost i značaj.”^[22]

Hvala ti što sam stvoren tako čudesno (Ps 139,14). Vjera u stvaranje vodi u čvrsti stav zahvalnosti. Usprkos prisutnosti patnje i zla u svijetu, sva stvarnost (naročito egzistencija, naša i ljudi oko nas) prisutna su kao obećanje sreće: *O svi vi koji ste žedni, dođite na vodu; ako novca i nemate, dođite. Bez novaca i bez naplate kupite vina i mlijeka!* (Iz

55,1). Čovjek se smatra bespomoćnim (jer takav doista jest), ali istovremeno je primatelj beskonačne darežljivosti koja ga zove na život, na život vječni. Sveti Irinej je to sažeo u proslavljenoj maksimi: “Slava Božja je potpuno živi čovjek; štoviše, ljudski život je vizija Boga.”^[23] —

Gledano iz ovakve perspektive, život nije puka borba za uspjeh ili opstanak, čak u najekstremnijim uvjetima: to je prostor za zahvalnost i klanjanje u kojem nalazimo naš istinski počinak.^[24] — “Kako je lijepa izvjesnost kako niti jedan ljudski život nije napušten usred beznadežnog kaosa, u svijetu slučajnosti ili beskonačno ponavljajućih ciklusa! Stvoritelj može reći svakome od nas: *Prije nego što te oblikovah u majčinoj utrobi, ja te znadoh.* (Jer 1,5). Začeti smo u Božjem srcu zato što “svakog od nas zamislio je Bog. Svatko od nas je

željen, svatko od nas je voljen, svatko od nas je nužan.”^[25]

Franjo, Enc. Laudato Si, pog. 2 (62-100).

Dodatna literature za dublje razumijevanje teme:

Katekizam katoličke crkve, 279-324

Benedikt XVI, Audijencija, 6. veljače, 2013.; Audijencija, 9. studenog, 2005.

- Homilija uskrsnog bdijenja , 23. travnja, 2011.; Homilija uskrsnog bdijenja, 7. travnja, 2012.
- Poruka Susretu u Riminiju, 10. kolovoza, 2012.
- Obraćanje na Sveučilištu Regensburg, 12. rujna, 2006.
- *Sjećanje i identitet*

Ivan Pavao II, Katekeza o stvaranju, 8. siječnja, 1986. – 23. travnja, 1986.

Chesterton, G.K., *Saint Thomas Aquinas*

[1] Francis, *Lumen Fidei*, 29. lipnja 2013. br. 27.

[2] Joseph Ratzinger, *The Feast of Faith: Approaches to a Theology of the Liturgy*, Ignatius Press, San Francisco 1986, str. 20

[3] Sv. Augustine, *De quantitate animae*, 34, 77.

[4] Ovo je smisao u kojem je Benedikt XVI govorio o “hrabrosti da za angažiranjem potpune širine razloga,” Govor na Sveučilištu u Regensburgu, 12. rujna 2006.

[5] “Albert Einstein je rekao kako je u prirodnim zakonima ‘objavljena inteligencija takve superiornosti, da je s njom u usporedbi, svo sustavno

razmišljanje i djelovanje ljudskog roda potpuno beznacajan odraz'... Stoga je prvi put koji vodi do otkrića Boga pazljiva kontemplacija stvaranja.” (Benedict XVI, Audijencija, 14 studeni, 2012).

[6] Sv. Toma Akvinski objasnjava kako za stvoriti nešto iz ničega, potrebna je “beskonacna moc” (usp. *Summa Theologica* I, q. 45, 5, ad 3). Ovo je sposobnost koju nije moguće prenijeti na niti jedno stvorenje; preciznije jer, kao što mi možemo vidjeti iz naše osobne egzistencije, stvorenja su uvjetovana; odnosno, nisu morala nikad postojati. (usp. *Summa Theologica* I, q. 104, 1).

[7] Sv. Augustin, *Propovijed* br. 68, 6.

[8] Joseph Ratzinger, *Der Gott des Glaubens und der Gott der Philosophen*

[9] Joseph Ratzinger, *‘In the Beginning...’: A Catholic*

Understanding of the Story of Creation and the Fall, Eerdmans Publishing Company, Michigan 1995, 14.

[10] Mnogi znanstvenici se slažu s ovom idejom. Dovoljno je ovdjеспomenuti Einsteina koji je, svojim posebnim gledanjem na Boga, izjavio kako “je znanost bez religije invalidna; religija bez znanosti je slijepa” (*Pensieri, idee, opinioni* [1934-1950], Newton Compton, Roma 1996, 29); i Georges Lemaitre, svećenik i fizičar, koji je postavio temelje onoga što će se kasnije nazvati, u početku ironično, a kasnije vrlo ozbiljno, *Teorija velikog praska*.

[11] Usp. Joseph Ratzinger, *The Feast of Faith: Approaches to a Theology of the Liturgy*, 20: “Ako mogućnost nije osobnost, tj., nije prisutna, na temelju realnosti, nije moguća uopće. Ili je sloboda mogućnost inherentna na temelju realnosti ili ne postoji.”

[12] Blazeni John Henry Newman, *An Essay in Aid of a Grammar of Assent*, The Catholic Publication Society, New York 1870, str. 378.

[13] *Ibid.*, str. 112.

[14] “L’amor che move il sole e l’altre stelle” (Dante, Božanstvena komedija. *Raj*, XXXIII, 145).

[15] Sv. Toma Akvinski, *Sent. II*, prol. (citat u Katekizmu katoličke crkve, br. 293).

[16] Sv. Josemaria Escriva, *Susret s Kristom*, br.184.

[17] Sv. Augustin, *Ispovijesti*, X, 27, 38.

[18] G.K. Chesterton, *Orthodoxy*, Dover, New York, 2012, str. 67.

[19] Benedict XVI, Audijencija, 14. prosinca, 2011.

[20] Guitton, *Le temps et l'éternité chez Plotin et saint Augustin*, Aubier, Paris 1955, str.. 176-177.

[21] Benedikt XVI, Audijencija, 23. svibnja, 2012.

[22] Franjo, *Laudato Si*, 76

[23] Sv. Irinej, *Adversus haereses*, 4, 20, 7 (citirano u *Katekizmu katoličke crkve*, 294).

[24] Usp. *Katekizam katoličke crkve*, br. 347. Stvaranje, cudo, klanjanje, zahvalnost...Nije slučajno da se ovi motivi susrecu u Euharistijskom otajstvu: "Euharistija spaja nebesa i zemlju; obuhvaca u zagrljaj i prodire u sve stvoreno. Svijet stvoren od Božjih ruku vraća mu se u blagoslovljenom i potpunom štovanju"(Franjo, *Laudato Si*, br. 236).

[25] Franjo, *Laudato Si*, br. 65. (Unutarnji citat: Benedikt XVI,

Homilija povodom svečane
inauguracije Petrovske službe, 24.
travnja, 2005.).

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
hr-hr/article/ljubav-koja-grli-svijet/](https://opusdei.org/hr-hr/article/ljubav-koja-grli-svijet/)
(4.04.2026.)